

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № _ від _____

Голова приймальної комісії

Дубровський С.С.

13772/35 _____ 20__ р.

ПРОГРАМА

**ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
ДЛЯ ВСТУПУ НА БАЗІ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ
«МОЛОДШИЙ СПЕЦІАЛІСТ»
ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ**

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітній рівень: бакалавр

Кропивницький – 20__

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. **Мета** фахового вступного випробування зі спеціальності – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні молодшого спеціаліста, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем бакалавра спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

2. **Загальні відомості.** Програма завдань складена на основі освітньо-професійної програм спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Вступні випробування проводиться в формі комплексної фахової перевірки знань і умінь. Метод проведення – письмовий, тобто з попередньою письмовою підготовкою відповідей на питання білетів.

Екзаменаційний білет містить завдання з профілюючих дисциплін ОПП. Кількість завдань в білеті пропорційна до загального часу вивчення дисципліни в навчальному плані ОКР.

3. Структура та порядок оцінювання екзаменаційного білету.

Білет фахового вступного випробування має **20 тестових питань різного рівня складності**. (три рівня складності) Виконання тестового завдання передбачає вибір варіанта відповіді (закритий тест). Кожне тестове питання має декілька варіантів відповідей, з яких тільки один варіант є правильним.

1-й рівень складності - 10 тестових завдань по **8 балів** за правильну відповідь (максимум 80 балів);

2-й рівень складності – 6 тестових завдань по **10 балів** за правильну відповідь (максимум 60 балів);

3-й рівень складності – 4 тестові завдання по **15 балів** за правильну відповідь (максимум 60 балів).

За підсумками фахового вступного випробування вступник може набрати від **0 до 200 балів включно**. Мінімальна позитивна оцінка іспиту з фаху складає 100 балів. Особи, які отримали на іспиті з фаху менш ніж 100 балів, позбавляються права на участь у конкурсі на зарахування за обраною спеціальністю.

II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем бакалавра (за 200 бальною шкалою):

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, якщо в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, якщо достатній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, якщо в загально-задовільній формі розбирається у матеріалі, але відповіді не завжди точні.

Низькій рівень (100-123 балів) вступник отримує, якщо в загальній формі розбирається у матеріалі, проте допускає суттєві помилки при відповіді на тестові питання.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки.

ІІІ. ЗМІСТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

ФІНАНСИ

Тема 1. Теоретико-методологічні засади фінансової науки.

1. Предмет науки про фінанси. Суб'єкти, об'єкти і зміст фінансових відносин на макро- і мікро рівні.
2. Фінансові категорії. Поняття і терміни у фінансовій науці.
3. Сутність, специфічні ознаки і функції фінансів.
4. Фінанси як економічна категорія розподілу. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями, які беруть участь у вартісному розподілі (кредитом, заробітною платою, ціною) .
5. Сфери фінансових відносин та інституційна структура фінансової системи.
6. Суспільне призначення фінансів та їх об'єктивна необхідність.

Тема 2. Генезис та еволюція фінансів

1. Доходи і видатки феодальної держави. Розвиток податків у феодальному місті.
2. Фінанси в період індустріального розвитку.
3. Розвиток фінансів у постіндустріальний період.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки.

1. Теорії державних фінансів англійської класичної політекономії.
2. Розвиток вчення про державні фінанси в працях А.Вагнера.
3. Концепція державних фінансів Дж. Кейнса.
4. Фінансові концепції неокейнсіанства.
5. Вплив демократизації суспільства на фінансову думку (теорія суспільних товарів і послуг).
6. Теорії корпоративних фінансів.

Тема 4. Фінансове право і фінансова політика

1. Фінансова політика як складова економічної політики. Завдання фінансової політики.
2. Сучасна фінансова політика України (характеристика за її окремими напрямками), її стратегічні і тактичні завдання.
3. Фінансовий механізм та його складові елементи.
4. Фінансове планування, сутність, завдання, принципи, методи
5. Види фінансових планів, їх характеристика

6. Зміст і призначення фінансового контролю, його види, форми і методи. Об'єкти і суб'єкти.

7. Сутність аудиторського контролю. Забезпечення об'єктивності та неупередженості аудиторського висновку.

Тема 5. Податки. Податкова система

1. Об'єктивна необхідність, економічна сутність податків як фінансової категорії.

2. Класифікація податків за різними ознаками, їх характеристика.

3. Прямі і непрямі податки їх сутність, види, переваги і недоліки.

4. Сутність і наукові принципи побудови податкової системи.

5. Податкова система України: принципи побудови, характеристика складу і структури.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система.

1. Економічний зміст бюджету, його ознаки і функції як фінансової категорії

2. Економічна сутність бюджетних доходів і видатків форми їх вияву і матеріальне втілення.

3. Структура бюджетних видатків.

4. Класифікація доходів і видатків бюджету.

5. Бюджетний устрій і бюджетна система: поняття, основи і принципи побудови.

7. Бюджетний процес і характеристика його етапів.

Тема 7. Бюджетний дефіцит.

1. Сутність бюджетного дефіциту і його види.

2. Причини виникнення бюджетного дефіциту, характеристика джерел фінансування бюджетного дефіциту.

3. Управління бюджетним дефіцитом.

Тема 8. Державний кредит.

1. Економічна сутність, функції і призначення державного кредиту.

2. Форми внутрішніх державних запозичень. Класифікація державних позик.

3. Фінансові інструменти зовнішніх державних запозичень.

4. Сутність і види державного боргу (поточний і капітальний, внутрішній і зовнішній). Причини його виникнення і зростання.

5. Методи управління державним боргом, джерела обслуговування і погашення державного боргу.

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання.

1. Поняття місцевих фінансів, характеристика їх складу та роль у соціально-економічному розвитку територій.

2. Місцеві бюджети як основа фінансового забезпечення місцевого самоврядування: доходи, видатки.

3. Вертикальні та горизонтальні дисбаланси. Поняття та інструменти фінансового вирівнювання.

4. Доходи місцевих бюджетів та джерела їх формування. Власні і закріплені доходи.

5. Склад і структура видатків місцевих бюджетів (поточні видатки і видатки розвитку).

Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання.

1. Фінанси суб'єктів господарювання як фінансова категорія. Особливості фінансових відносин на мікрорівні.

2. Доходи і витрати суб'єктів господарювання. Порядок розподілу грошових надходжень від реалізації продукції, робіт і послуг.

3. Фінансовий результат, чинники що впливають на його формування.

4. Фінансові ресурси підприємств, характеристика їх складу.

Тема 11. Фінанси домогосподарств

1. Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та сфера функціонування фінансів.

2. Бюджет домогосподарства, його структура. Сукупні ресурси та сукупні витрати домогосподарства.

3. Функції, що виконують домогосподарства. Їх роль у економіці країни.

Тема 11. Страхування і страховий ринок

1. Поняття страхового ринку і його інфраструктура. Зв'язок страхового ринку з фінансовим ринком

2. Сутність і суспільне призначення соціального страхування, його необхідність.

3. Система фондів соціального страхування, принципи їх організації, управління ними.

4. Пенсійне страхування і його організація. Джерела формування доходів і напрями видатків Пенсійного фонду України.

5. Реформування пенсійного забезпечення в Україні

6. Об'єктивна необхідність і сутність страхового захисту. Страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту.

Тема 12. Фінансовий ринок

1. Фінансовий ринок як складова фінансової системи.

2. Сегментація фінансового ринку, підходи до її визначення.

3. Характеристика інструментів фінансового ринку, їх класифікація.

Тема 13. Фінансовий менеджмент

1. Сутність фінансового менеджменту, об'єкт та суб'єкти.

2. Функції фінансового менеджменту.

3. Складові державного фінансового менеджменту: податковий менеджмент, бюджетний менеджмент і борговий менеджмент.

4. Суб'єкти державного фінансового менеджменту їх функції.

Тема 14. Міжнародні фінанси

1. Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів.
2. Міжнародний ринковий механізм перерозподілу фінансових ресурсів і капіталу.
3. Міжнародний неринковий перерозподіл фінансових ресурсів.
4. Фінанси міжнародних організацій. Організація Об'єднаних Націй (ООН), сфери її діяльності, структура, значення у міжнародному поділі праці, та всесвітніх економічних відносинах.
5. Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд (МВФ).
6. Бюджет Європейського Союзу, його доходи і видатки.

Тема 15. Фінанси країн із розвинутою ринковою економікою

1. Загальні закономірності і національні особливості державних фінансів у країнах з розвинутою ринковою економікою.
2. Склад, структура бюджетних доходів країн з розвинутою ринковою економікою.
3. Особливості організації бюджетного процесу в США, Японії, країнах ЄС.
4. Сутність, причини і зміст інтеграційних процесів в Західній Європі

ГРОШІ І КРЕДИТ

Тема 1. Сутність і функції грошей.

1. Гроші - продукт розвитку товарного виробництва. Розвиток форм вартості від простої до грошової. Об'єктивний характер необхідності грошей у товарному господарстві. Суперечності товару і розв'язання їх за допомогою грошей у процесі обміну. Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент. Історичний процес відбору грошового товару. Вартість грошей. Особливість грошей як загального товару.

2. Поняття функцій грошей. Гроші як засіб обігу. Сутність, характер та сфера використання їх у цій функції. Переваги використання грошей як засобу обігу у порівнянні з бартером і раціонуванням.

3. Гроші як засіб платежу. Сутність та механізм виконання цієї функції. Сфера використання грошей як засобу платежу в сучасних умовах.

4. Гроші як засіб нагромадження. Сучасна ліквідність грошей. Сфери функціонування грошей як засобу нагромадження. Форми, види грошових нагромаджень та їх мотивація.

5. Світові гроші, сутність та сфера їх використання. Передумови впровадження в міжнародний економічний оборот національних валют.

Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.

1. Сутність та економічна основа грошового обороту. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування.

2. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів. Безготівковий та готівковий грошовий оборот.

3. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та їх визначення. Грошова база та її складові.

4. Поняття швидкості обігу грошей і показники їх вимірювання. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу і використання його вимог в економічній політиці держави.

Тема 3. Грошовий ринок.

1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.
2. Інструменти грошового ринку та їх види.
3. Взаємозв'язок між об'єктами та інструментами грошового ринку.
4. Інституційна модель грошового ринку. Структура грошового ринку.
5. Попит і пропозиція грошей. Інструменти ринку грошей. Основи функціонування ринку капіталу.

Тема 4. Грошові системи.

1. Сутність грошової системи. Призначення грошової системи.
2. Структура грошової системи. Види грошових систем та їх еволюція. Монометалізм.
3. Система паперово-кредитного обігу. Золотозлитковий та золотодевізний стандарти. Неринкові грошові системи. Ринкові грошові системи. Закриті і відкриті грошові системи.
4. Створення і розвиток грошової системи України.
5. Методи прямого державного регулювання грошового ринку. Заходи фіскальної і грошово-кредитної політики.
6. Платіжні системи. Особливості платіжної системи в Україні. Методи опосередкованого регулювання грошового ринку. Грошово-кредитна політика та інструменти її реалізації.

Тема 5. Інфляція і грошові реформи.

1. Сутність інфляції.
2. Причини інфляції.
3. Види інфляції.
4. Закономірності інфляції.
5. Вимірювання інфляції.
6. Соціально-економічні наслідки інфляції.
7. Державне регулювання інфляції. Особливості інфляції в Україні.
8. Антиінфляційна політика в Україні.
9. Грошові реформи. Види грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Тема 6. Валютний ринок та валютні системи.

1. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти. Валютні відносини.
2. Валютний ринок та його сутність. Класифікація валютних ринків. Операції на валютному ринку.
3. Валютний курс. Види валютних курсів.

4. Валютні системи. Структура валютної системи. Світова та міжнародні валютні системи.

5. Валютне регулювання і валютний контроль. Інструменти валютного регулювання.

6. Особливості формування валютної системи України. Валютне регулювання в Україні.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей.

1. Загальна модель пропозиції грошей.

2. Структура грошової бази. Обов'язкові резерви. Вільні резерви. Формування центральним банком грошової бази. Активи НБУ. Пасиви НБУ.

3. Грошово-кредитний мультиплікатор та вплив центрального і комерційних банків на його рівень.

4. Простий мультиплікатор депозитів. Вплив поведінки банків на мультиплікатор депозитів. Вплив небанківських інституцій на грошовий мультиплікатор.

5. Вплив уряду та державного бюджету на пропозицію грошей.

Тема 8. Теорії грошей.

1. Загальні основи теорії грошей. Товарна теорія грошей. Класична кількісна теорія грошей.

2. Вклад І.Фішера в розвиток кількісної теорії грошей. Внесок Дж. М. Кейнса у розвиток теорії грошей.

3. Сучасний монетаризм та внесок М. Фрідмена у його формування. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез.

Тема 9. Сутність та функції кредиту. Форми та види кредиту.

1. Сутність та структура кредиту.

2. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту. Функції кредиту.

3. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

4. Класифікація кредиту. Форми та види кредиту. Характеристика основних видів кредиту. Міжгосподарський (комерційний) кредит. Банківський кредит. Державний кредит. Споживчий кредит.

5. Економічні межі кредиту. Роль кредиту в розвитку економіки. Розвиток кредитних відносин в Україні.

Тема 10. Теоретичні основи процента.

1. Сутність процента. Норма позичкового процента.

2. Номінальні та реальні процентні ставки.

3. Поведінка ринкових процентних ставок. Способи нарахування процентів.

4. Функції та роль процента.

Тема 11. Фінансові посередники грошового ринку.

1. Сутність, призначення та види фінансового посередництва. Економічні вигоди фінансового посередництва.

2. Банки як провідні інституції фінансового посередництва. Функції банків.
3. Призначення та класифікація банків. Банківництво як вид бізнесу.
4. Операції банків. Активні операції. Кредитні операції. Інвестиційні операції. Пасивні операції. Розрахунково-касові операції банків.
5. Банківська система: сутність, цілі та функції. Особливості побудови банківської системи в Україні. Ризик-менеджмент банківської діяльності.
6. Небанківські фінансово-кредитні інституції. Роль небанківських фінансово-кредитних інститутів у розвитку національної економіки. Небанківські кредитні установи. Кредитні спілки. Ломбарди. Лізингові та факторингові компанії. Договірні ощадні інститути. Інвестиційні небанківські посередники.

Тема 12. Центральні банки в системі банківського регулювання.

1. Призначення, роль та основи організації центрального банку. Походження та розвиток центральних банків.
2. Федеральна резервна система.
3. Європейська система центральних банків.
4. Незалежний статус центральних банків. Функції центрального банку.
5. Грошово-кредитна політика центрального банку. Інструменти грошово-кредитної політики. Види грошово-кредитної політики.
6. Місце центрального банку в системі банківського регулювання та нагляду. Організація та принципи діяльності НБУ.

Тема 13. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною.

1. Інтеграційні процеси та створення міжнародних валютно-кредитних установ.
2. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні. Світовий банк.
3. Регіональні міжнародно-кредитні фінансові інституції. Європейський банк реконструкції та розвитку. Банк міжнародних розрахунків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств. Посібник. К. : ЦУЛ, 2019. 296 с.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Smart Book, Эльга, 2013. 776 с.
3. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Фінансово-економічна безпека підприємств України : стратегія та механізми забезпечення : монографія / за ред. Т. Г. Васильціва. Львів : ЛКА, 2012. 386 с.
4. Вовчак О.О. Гроші та кредит: Підручник: К.: Центр навчальної літератури, 2019. 424с
5. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси: навчальний посібник. Одеса, 2018. 262 с.
6. Гудзь О.Є., Стецюк П. А. Фінансова політика підприємства: Навч. посіб. Київ-Львів : Ліга-Прес, 2017. 120 с..
7. Гурова К. Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. Фінанси, гроші та кредит : навч. посіб. Х. : Світ книг, 2015. 672 с.

8. Фінанси : навчальний посібник / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
9. Івашко О. А. Теорія фінансів : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 404 с.
10. Кащена Н.Б., Гаркуша Н.М., Сидорова Т.О., Лисак Г.Г. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Х. : ХДУХТ, 2013. 396 с.
11. Кириченко Т.В. Финансовый менеджмент: Учебник. М.: Дашков и К, 2016. 484 с.
12. Кремень О. І. Кремень В. М. Фінанси : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2018. – 416 с
13. Лапіна І. С., Гончаренко О. М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с.
14. Левченко Л.В.. Гроші та кредит: Підручник: К.: Центр навчальної літератури, 2019. 224с
15. Мартиненко В.П., Климаш Н.І. Фінансовий менеджмент: підручник / під ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006» 2014. 344 с.
16. Місцеві фінанси: підручник / за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.
17. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : підручник. К. : ЦУЛ, 2013. 504 с.
18. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2013. 354 с
19. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: Підручник / за заг. ред. А. М. Поддєрьогіна. К.: КНЕУ, 2013. 519 с.
20. Сенченко В. Б. Податкова система : практикум. К. : ЦУЛ, 2014. 160 с.
21. Стойко О. Я. Дема Д. І. Фінанси : навч. посіб. К. : Алерта, 2017. 432 с.
22. Управління фінансами суб'єктів господарювання: Практикум: навч. посібник / Вожжов А.П. та ін. К.: Знання, 2014. 324 с
23. Фінанси. Підручник / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій, та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 720 с.
24. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с.
25. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник/ за заг. ред. І.О. Школьника. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 488 с.
26. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент. Підручник. К.: Знання, 2013. 438 с.
27. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид.3, переробл. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 432с.

Голова фахової атестаційної комісії

С.А. Фрунза